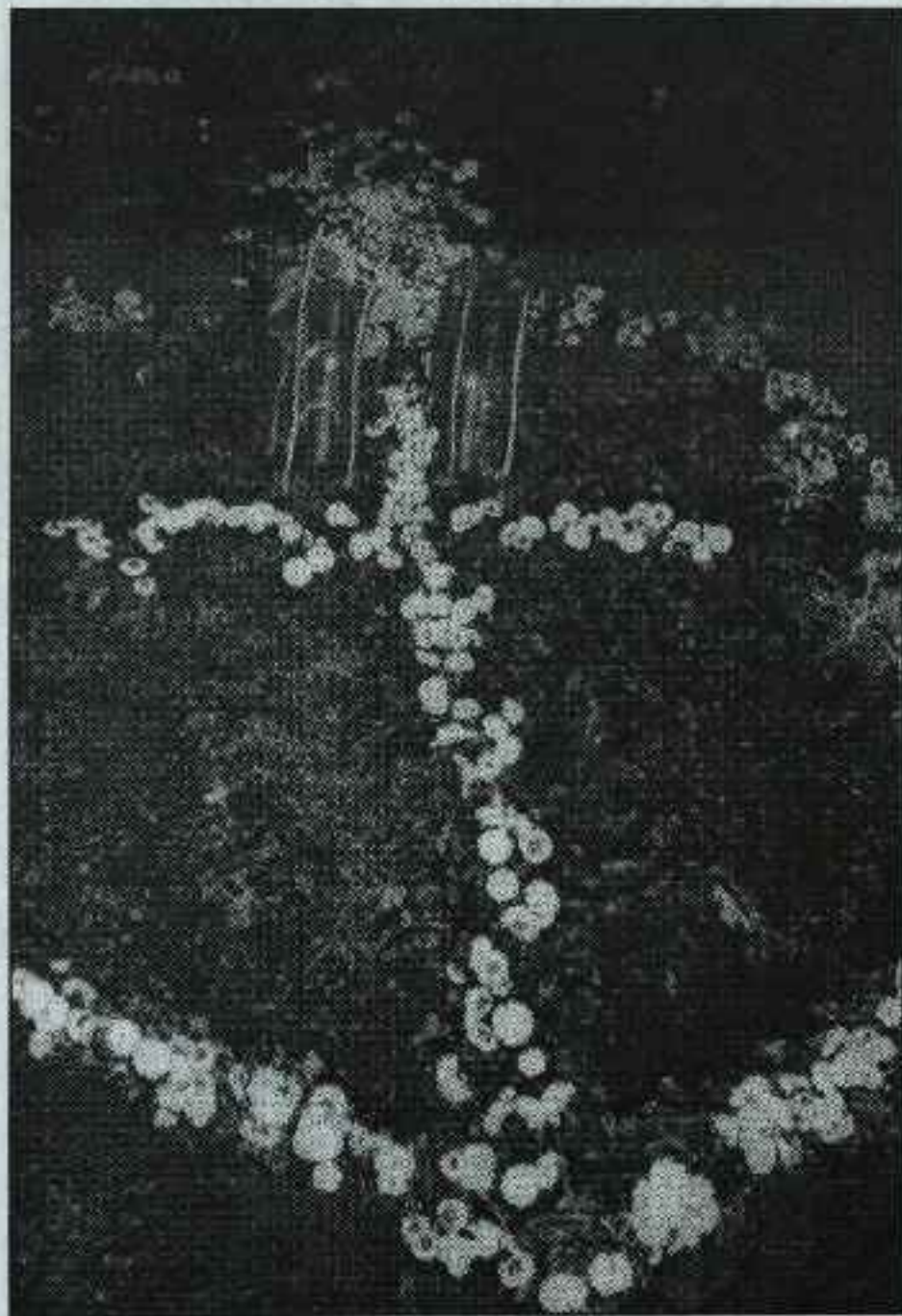

ŠIAURIETIŠKI ATŠIVERIMAI

Pasvalio krašto kultūros, istorijos laikraštis

1999 m., lapkritis, Nr. 8

LAPKRITINIAI ILGĖJIMOSI KELIAI

Lapkričio gūdumos jau negailestingai gobia mūsų Šiaurės žemę ir mus pačius: šalčiu grumba širdis, regėdama nuo medžių vėjo drengiamus paskutinius dar gyvus lapus, greito vakaro sutemose išnykstančias bejėgių laukų lygumas, vis aštriau jausdama vidun įkyriai besiskverbiantį rudens beviltiškumą.

Rodos, šį gūdų metą esame labiausiai pažeidžiami, perpučiami ir... reikalingi išėjusiųjų anapus - į amžinuosius namus - pagalbos. Tad gal ne atsitiktinai į lapkričio gūdumas Rėdos ratas atritina senąją baltų Ilgijų šventę, kurios pirmąją dieną ant artimųjų kapų uždegtoji žvakė veria mūsų esatį stiprybės šviesa - į savo bejėgystės

tuštumą pasikviečiam juos - išėjusiuosius... Ir kai jie sustoja mūsų meilėje ir ilgėjimesi - tampam vėl, lyg tasai Antuano de Sent Egziuperi Mažasis Princas, atsakingi už jų - išėjusiųjų atminimą...

Lapkritį labiausiai ir pajaučiam atsakomybę už tuos mūsų krašto didžiuosius, kurių dvasios šviesa išaukštino šį Šiaurės dangų. Ir ilgimės jų, eidami atminimo keliais: po trupinėlių rankiojame tų žmonių kadaise sukauptą dvasios turtą, ženkliname jų gimtųjų sodybų vietas. O ir savo sąžinę patikrinam rokuodami, kiek jų - didžiųjų - dar tebėra už atminimo ribos. Tik įvardijam kažkodėl tą ėjimą atvėrimu, jamžinimu, patys tarsi bijodami prisipažinti sau, jog tai - paprasčiausias ilgėjimasis tų žmonių spinduliuotos stiprybės, ilgėjimasis, gražiausią prasmę įgaunantis Vėlinių aštuontadienio žvakės liepsnoj, ilgėjimasis, lygiai toks pat krikščioniškosios meilės pajautos virpesys kaip malda ir auka.

Šį - Laisvės Kovų minėjimo metų - lapkritį kaitriausią atminimo liepsną norėtusi išsaugoti tiems mūsų krašto didiesiems, kurie pokary atidavė save Tėvynės laisvei ir dauguma ligi šiolei tebeguli nežinomuos kapuos. Įsiklausykim į jų vardų amžinybę... Dekim atminimo žvakę parvalkiečiui poetui Broniui Krivickui, tam skrybėlėtajam keistuoliui, aštuonerius metus (laimini, Dieve, savo išrinktuosius: aštuoneri metai akivaizdoje tų miško broliams duodamų vienerių ar net pusmečio) klajojusiam miškais kartu su mirtimi ir kūrusiam didingiausią pasipriešinimo poeziją ir prozą, dovydiškiui žurnalistui Julijonui Būtėnui, baisiausiose nevilties sutemose iš laisvojo gyvenimo sugrįžusiam... savon mirtin, bet - Tėvynėje kartu su broliais, pasvaliečiui karininkui Vladui Juozokui, paskutiniajam trečiosios Šiaurės Lietuvos Laisvės Armijos vadui, daug galėjusiam, tik nespėjusiam, kurio pagarsėjusian būrin partizano priesaikos priimti eidavo aplinkinių būrių partizanai, migoniečiui, „Miškų sakalų“ būrio partizanui ir metraštininkui, Jonui Uogintui, rašiusiam mūsų krašto laisvės kovų metraštyje, deja, lig šiol dar nesurastą, dekim atminimo žvakę visiems to paties likimo broliams... Uždegtą atminimo žvakę saugokim nuo istorijos skersvėjų, žinodami, jog žuvusiųjų auka nepavaldi nei istorijos klastotojams, nei laikui. Kartu apmąstykime: ar mūsų krašto partizanų atminimas jau toks didelis, kad gebėsime ateinantiems į Laisvės Kovų minėjimo metų konkursą „Lietuvos kovų ir kančių istorija“ moksleiviams įvardyti jų vardus ir darbus...

Nebijokime vaikščioti lapkričio ilgėjimosi keliais - jei būsime savin priėmę Broniaus Krivicko, Julijono Būtėno ir visų jų likimo brolių dvasios stiprybę, nepaklysimė...

Broniaus Krivicko 80-osioms gimimo metinėms

Tik tas paukštis buvo laisvas, kurs, turėdamas sveikus sparnus, nepaklausė savo kraujo balso: atsiskyrė nuo būrio, lekiančio pietų link, ir, nutūpęs medžio šakon, žvilgsniu palydėjo lekiančius.

Bronius Krivickas

IŠ NEBŪTIES SUGRĮŽĘ RANKRAŠČIAI

Paimi į rankas Broniaus Krivicko apie 1949-uosius pieštuku perrašytos ketverių partizanavimo metų kūrybos sąsiuvinį ir jauti - kokia gili buvo viltis - išlikti savo kūryba. Tame paprastame sąsiuvinyje, kurio pirmajame puslapyje poeto ranka išvedžiota: „ZIAURUSIS DIEVAS. Eilėraščiai“, stropiai gražia rašysena surikiuoti eilėraščių pluoštai: „Ziaurusis Dievas“, „Neužmirštuolei, žydinčiai naktį“, „Poilsio valanda“, satyra „Po Stalino saule“, pabaigoje - Goethės lyrikos vertimai.

Tokių sąsiuvinų ne vienas pasiekė šiandienos laikus (o kiek dar nepasiekė).

Vienas sąsiuvinis pateko ir pasvaliečių Stasės ir Jono Talačkų globon (gaila, nepavyko sužinoti kaip). Ačiū jiems, deja, jau išėjusiems Anapilin, kad drįso saugoti. Jų sūnaus Algio dėka sąsiuvinis buvo perduotas į saugias rankas ir ... pasiekė mus. Apie jo tolimesnį likimą rašo gydytoja Laimutė Serafinaitė: „Mano geras pažįstamas Algis Talačka 1959 metų vasarą grįžo iš Mordovijos lagerio, kur prabuvo daugiau nei dvejus metus. Mes tą vasarą dažnai susitikdavome, nes aš atlikau praktiką Pasvalio ligoninėje ir lankydavau pas jo tėtą, kur jisai gyveno su broliu Vytuku (tėvai Stasė ir Jonas Talačkos tuomet dirbo Biržuose). Kauno politechnikos instituto vadovybei neleidus tęsti studijų, Algis pradėjo dirbti ir neakivaizdiniu būdu mokytis Leningrade. Vėliau, jau gerai nepamenu, kuriais metais - lyg 1962 ar 1963 (aš tuomet jau dirbau Mažeikiuose), atvažiavo Algis, aplankė mane su tėvais, pasipasakojo savo gyvenimą ir man saugoti paliko pieštuku rašytą be viršelių sąsiuvinuką, apie kurį tepasakė tiek, kad tai tikro miškinio eilėraščiai ir reikia juos saugoti. Platinti tuomet buvo nelabai saugu. Mes su tėvais skaitėme, mano a.a. tėtė ypač pamėgo kai kuriuos eilėraščius, šeimininių baliukų metu net padeklamuodavo.

Išlaikiau tą sąsiuvinį ilgai - kol neišgirdau vieno eilėraščio skaitant per radiją atgimimo metais, ar tik ne kokiais 1992-aisiais. Supratau, kad mano sąsiuvinėlis su eilėraščiais - Broniaus Krivicko. Stilius tas pats. Nuvažiavau į Vilnių ir atidaviau Broniaus Krivicko bibliografiją rengiančiai p. Paulei Mikelinskaitei. Tai ir visa paprasta istorija. Pasirodo sąsiuvinis Broniaus Krivicko ranka rašytas (daug tokių egzempliorių) buvo reikalingas, kad kas nors išliktų.

Įsimastykim į tuos iš nebūties sugrįžusius eilėraščius, nesvarbu, kad kai kur išblukusios, neįskaitomos eilutės, bet tai grynoji išsipildžiusia išlikimo viltimi alsuojanti pokario autentika.

28. Mirkad, mirkad
(Zuerunam broliui)
Būvo saule netoli laidos.
Tam rėgėliai švelnūs ant kakto.
...
Mirkad, mirkad
Gis dūgiatė tūc rankos nepaduo
...
Jau nuo tos skausmingos valandos
Tūji galo motina raudos
...
29. Mirkad, mirkad
...
Mano lūpore nėra maldos.
Mano šilvarte nėra raudos.
...
Kad prie durų Nebūties raldos
...
Būtinai man esam išiskytos.

Ko laikų griūtį mane lydėti,
Ko tu ryžais taip tvirtai tada,
Kai nuo kraujo žemė mūs juoda
Nesiliovė raudonai žydėti?

Ko tu ryžais duot man ranką brangią
Ir dalintis likimu žiauriu,
Kai atrodė, kristi jau turiu
Lyg tasai, kurs prie duobės jau žengia?

Ko be baimės į verpetą juoda
Tu žvelgi, kai uolon susiduoda
Ir suvirpa mūs trapi lytis?

- Nes aš pildau savo Dievo valią;
Jis man davė šviesią meilės galią,
Daug stipresnę nei tamsi mirtis.

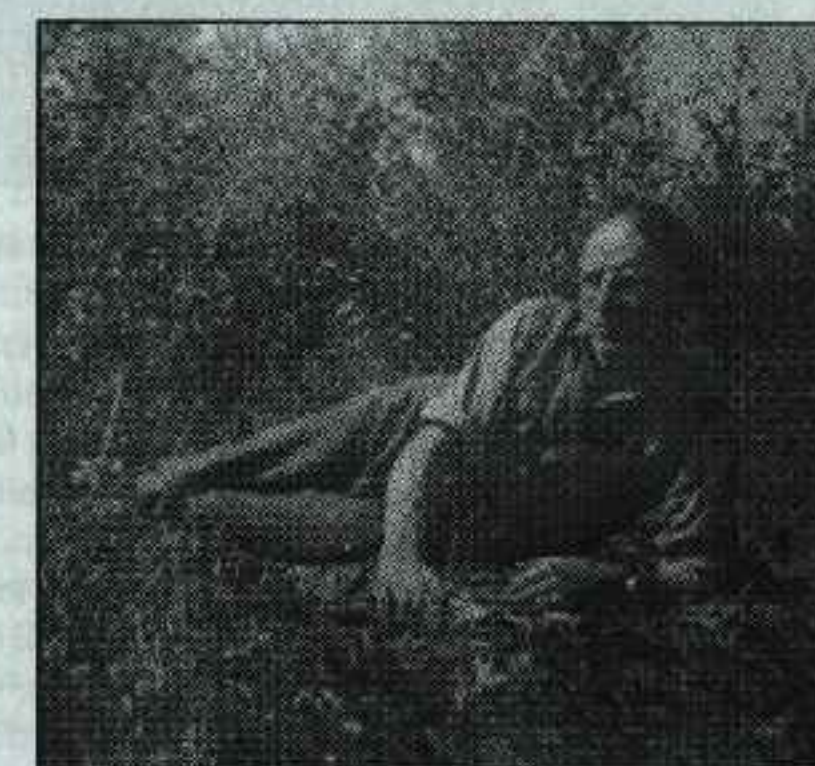
PARTIZANAMS

Jūs žinojot, kad mirtis jums gresia,
Prieš vergiją nuožmia kildami,
Bet, būrys po būrio žūdami,
Tęsiant kovą mirtiną ir drąsiai.

Tik padangės tėviškės paniurę,
Tik nešvinta rytas po nakties,
Tik vis einat jūs sutikt mirties,
Jai akysna atkakliai sužiuurę,

Pasiryžę ginklo nepadėti
Ir gyvybės kaina apmokėti
Išdidumą rasės atkaklios.

Kad dar vienas karžygiškas mitas,
Jūs krauju lig galo išrašytas,
Ją gaivintų atcieties kelius.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus suteikė Rytų Lietuvos srities štabo nariui Broniui Krivickui - Vilniui Vyčio Kryžiaus 2-ojo laipsnio ordiną (po mirties) ir įteikė jį seseriai Veronikai Mikelinskienei.

D. BARYSAITĖS nuotrauka

antrą, o mirė gruodžio penktą.

Bronius iš pradžios buvo priregistruotas ten, kur gyveno, kur mokinos. Kai jį keturiasdešimt ketvirtą vasarą šaukė į komisiją, nevažiavo tenai, o Saločiuose praėjo komisiją ir salotiečiai paliko jį kaip mokytoją. Jis mokytojavo Biržuose šiek tiek, gyveno pačiuose Biržuose, bet kur, tai aš nežinau. Jam pranešė načalnyko pirma ranka: Broniau, pasitrauk, nes tave areštuos.

Pas brolius buvau du kartus nuėjus į bunkerį. Po jaujos pečių buvo iškastas. Aš buvau įlipus, ir vieną, ir kitą kartą. Galvojau, kaip jie ten gali būti: bunkerukas mažiūčiukas, lempelytė mažiutė žiba, trys gali sėdėti arba gulėti. Po tą klojimą kiek ieškodavo su šunim! Bet jie mat turėjo žmogaus mėšlo

bunkeryje bidone. Tai šunys užuodžia ir jau toliau nebeieško. Mamytė nunešdavo jiems valgyt - eidama malkų. Antrą kartą kai buvau, tai tada jau Juozo nebebuvo, buvo jau žuvęs, tik dar Bronius su Jonu buvo. Bronius Suoste pas Giedrikieneį ilgai išsilaukė, pas tokią moterėlę. Jos vyras aklas, o brolis tai baisiai didelis komunistas buvo, bet ji ne, - niekas namų nekrėsdavo. Pasikvietė mus pas save, paklausė apie Bronių, apie Joną, mes visi ginamės, kad nieko nežinome, ji sako, tai aš jums pasakysiu, kur jie yra. Ir pasakė, ir pasikvietė juos pas save. Ji mirus, tik dukterė gyvena netoli Skaistkalnės. Matai, buvo gerų žmonių.

Paskutinį kartą Bronių mačiau, kai jis Biržų girioj buvo. Ramybės vis nebuvo, vis pas mus ir pas mus tie sribai. Būdavo, atvažiuoja vakare. Načalnykas kulkosvaidį į gryčią įsineša, pasistato vidury gryčios, o kiti aplink sodybą apstoja. Vasarą žaliais apgaubtais, žiemą - baltais. Kamuodavo mane, mušdavo, spardyavo. Ant kūtės būdavo šiaudai, kūtės didelės, triobos visos valioj, jokių gyvulių, nieko, visos durys atdaros, ir varydavo mane ant kūtės aukšto nakties laike. Aš lipu, o jie į mane šviečia prožektorium ir šaudė iš automatų, per pažastis iškišę. Jie galvojo: kad mane kankins, tai ką nors gero laimės. Kad ir kankino, vis tiek nepasakiau, galvojau: kad nušaus, tai mane vieną, o ne juos visus. Nebebaisu buvo mirt.

Tai mat, kaip buvo. Visko teko matyti, visokių baisenybių. Gauni per ausį, nugriūni, pajunti, kad jau spardo kojom. Sveikatą taip ir suspardė, gali sakyti.

Vilnius, 1999, vasario 16

Užrašė Virginijus Gasiliūnas

Broniaus Krivicko 80-osioms gimimo metinėms

Paulė Mikelinskaitė

POETO JAUNESNIOJI SESUO STASYTĖ

Lyg dabar matau ją: vidutinio ūgio, daili, labai gražiais, vešliais, stambiom garbanom ant pečių krintančiais šateniniais plaukais, mielom, išraiškingom akim, liūdnam besišypsanti. Likimas mus suvedė 1945-aisiais, tais rūsčiais ir neramiais pokario metais, kai niekada nebuvo tikras dėl savo ir artimųjų rytojaus. Stasytę pokario audros nubloškė toli nuo tėvų namų. Ji su Motina atvyko pas savo vyresniąją seserį Veroniką, kuri gyveno mūsų kaimynystėje. Kai pasidarydavo ten nesaugu, glausdavosi pas mus. Stasytė buvo keleriais metais vyresnė už mane, bet tai netrukė mums rasti bendrą kalbą, net artimai susidraugauti. Dar daugiau. Tarp mūsų iš karto užsimezgė tikras dvasinis bendravimas. Ji skyrėsi iš kitų mano draugių: buvo lyg paženklinta vidiniu taurumu, dvasingumu bei susikaupimu. Tikriausia, todėl, kad jau tada teko daug išgyventi: dar vokiečių okupacijos metais tragiškai žuvo vyresnysis brolis Antanas, dabar neteko gimtųjų namų, broliai partizanai kiekvieną dieną žiūrėjo mirčiai į akis... Mane iš karto sužavėjo jos poetiška siela, nuoširdumas, mokėjimas gražiai, vaizdingai pasakoti. Ne mažiau žavėjau ir jos gabumais bei darbštumu: ji labai gražiai mezgė, dailiai siuvo ir niekada nebuvo be darbo. Tačiau labiausiai nustebino jos didžiadvasiškumas. Būnant pas mus, jas ištiko baisi nelaimė: žuvo sūnus-brolis Juozas ir Stasytės mylimasis. Stasytė tą baisią žinią išgyveno stebėtinai didžiadvasiškai ir susikaupusi. Ji nepaprastai kentėjo, bet to skausmo stengėsi niekam nežkrauti. O kaip ji mokėjo guosti ir raminti savo Motinėle, tą be galo mielą, nuoširdžią ir kuklią Lietuvos kaimo moterį! Nėra abejonės, kad joms stiprybės teikė gilus tikėjimas Dievu ir meilė Tėvynei Lietuvai, už kurios laisvę buvo pasiryzę paaukoti brangiausių joms žmonių gyvybes.

Kaip paradoksą nenoriai prisimenu to meto savo „nesėkmę“. Nuo pat vaikystės mėgau darbuotis darže ir sode. Tą pavasarį pasisodinai braškių. Jos gražiai prigijo ir subuvojo. Norėjosi, kad braškės dar greičiau augtų. Nešykštėdama patrešiau jas avių mėšlu. Ir koks buvo mano nusivylimas, kai pamačiau braškes pajuodusias - „nuvirintas“. Vos neverčiau ir, žinoma,

skubėjau (Dieve, kokia tada buvau vaikiškai nesupratinga) pasiguosti Stasytei. O ji, taip kentėdama, nesibodėjo mane raminti ir guosti. Tik daug vėliau aš supratau, kad žmogus, prislėgtas didelio skausmo, kenčia tyliai, nesigarsindamas. Daug šneka ir guodžiasi, kai ištinka menkos bėdos.

Likimas Stasytei ir toliau buvo negailestingas. 1946 metų ankstyvą pavasarį, trumpai pasirgusi, mirė jos Motina. Stasytė po tos skaudžios netekties susirgo džiova. Gydėsi Panemunės tuberkuliozės sanatorijoje. Ten besigydančioms buvo išrastas streptomocinas. Ligoniams atsirado daug

Perlaidojant Sibiro tremty mirusių seserį.

vilties išgyti. Prisimenu, kokį viltingą laišką parašė man tada. Nežiūrint visų skaudžių likimo smūgių, ji buvo dar labai jauna ir taip norėjo gyventi. Stasytė nuoširdžiai tikėjo, kad jos mylimai Tėvynei Lietuvai greit išauš Laisvės Rytas. Gydymas sanatorijoje buvo sėkmingas. Iš sanatorijos grįžo pasitaisyti ir neblogos nuotaikos. Aš tuo laiku, išlaikiusi stojamuosius egzaminus į 6-tą klasę, mokiausi Pasvalio gimnazijoje. Laiške į Pasvalį ji man rašė, kad retsykiais nusigaudavo (eidavo pėsčia, važiuodavo arkliai) į Biržus, arčiau savo buvusių gimtųjų namų. Su kokia nostalgija ji pasakojo apie savo gimtuosius kraštus: „... kaip gera susitikti su savo krašto žmonėmis, tik labai liūdna, kad daug kas pasikeitė ir daug ko trūksta...“ Dieve, juk trūko brolio, mylimojo, draugų, tokioje jaunystėje padėjusių galvą už Tėvyne. O sužinodavo (kai kada ir susitikdavo) apie brolius - Bronių ir Joną: jie dar gyvi, jie dar kovoja, jų buvimas jai teikė jėgų gyventi, tikėti ateitimi. Ketino važiuoti pasitikrinti sveikatos ir, jei reikės, dar gydysis sanatorijoje, o jei nebereikės - gydysis ambulatoriškai. „Ne taip jau blogai jaučiuosi, gal ir pasveiksiu per keletą metų, žinoma, jeigu Dievas padės“, - guodėsi ji. Tai buvo viltingas 1947 metų pabaigoj rašytas laiškas. Visai kitokį laišką gavau 1948 metų pavasarį. Jame buvo jaučiamas nerimas ir bloga nuojauta. Tai ryškiai atsispindėjo parašytame ketureilyje:

*Tuščios ir kankinančios slenka dienos,
Ir širdį juosia prieblanda gelsva.
Ant kryžiaus kenčia liūdnas Kristus.
Po kryžium rymo Lietuva.*

Netrukus Stasytę vieną, be artimųjų, ištrėmė į Sibirą. Varginančią tremtinės kelionę atlaikė, vasarą, rudenį dar pagyveno, o žiemos pradžioj Stasytė užgeso. Brolis Bronius, sužinojęs apie jos mirtį, cilėraštėje „Seseriai“ rašė:

*Tavo kapą man širdy reiks neštis,
Nors matyt neteks jo niekada.
Tremtiniai ji pylė su rauda...*

*Kam rūpės ji puošti ir taisyti?
Greit jo taigoj nė žymės nebus...*

Ačiū Dievui, brolio poeto žodžiai neišsipildė. Po 44 metų (1992 m.) Stasytės palaikai pervežti į Lietuvą ir gražiai palaidoti Pasvalio rajone, Kyburių kapuose, šalia Motinos. Kapas dažnai lankomas ir gražiai puošiamas. Visų Šventųjų dieną ir per Vėlines ant jos kapo plevėna žvakutės. Ir šventai tikiu, kad Stasytės kauleliams ramu ir gera gulėti Tėvynės Lietuvos žemėje, kurią ji taip mylėjo ir brangino.

Broniaus Krivicko 80-osioms gimimo metinėms

Vladas Strigūnas Putiliškių kapinėse.

Broniaus Krivicko amžinojo poilsio vieta Putiliškių kapinėse.

V. DULKĖS nuotraukos

Per ilgai, į nebūtį pasvirus,
Žengė žemė per bevaisius tyrus,
Kol sustojo šiam mirties take,

Kad už kalnę, josios padaryta,
Ir už šviesų būsimąjį rytą
Sumokėtų šia auka klaikia.

Broniaus Krivickas

Tai buvo 1952 m. rudenį. Sekmadienį, anksti rytą, aš buvau išėjęs į mišką grybaut. Grybaudamas išgirdau keistą ūžesį, kuris sklido nuo miško pakraščio. Buvau jau pilną krepšį prisirinkęs baravykų, matau - atbėga švogėra Eigirdienė ir sako: „Vlada! Visas miškas apsuptas ruskių... Nebevaikščiok. Bėk namo...“ Aš palengva, neskubėdamas einu, baigiu išeit prie savo gryčios palei Nevėžį, tik suriko ruskis: „Stoj! Stoj!“. Ir aš sustojau. Matau, telefono laidai netoli nutiesti, o mano namai buvo kitapus Nevėžio. Parvarė tas kareivis mane į namus, čia, žiūriu, iš Kvetkų atvažiuavus tetulė, visi į gryčią suvaryti, į lauką nieko neišleidžia. Ir taip per dieną.

Vakare nuėmė telefonų laidus, išleido mus į lauką. Aš nuėjau bulvių pasikast. Kai pradėjo šaudyt, tik granatos sproginėja. Ir visai netoli mūsų namų miške. Kitą dieną man pasakė, kad buvo padarytas naujas bunkeris, ruošėsi į tą bunkerį persikelti visi partizanai, bet naujajame tuo metu buvo tik du atėję: Mykolas Blinkevičius ir Broniaus Krivickas - Gintaras. Kitam bunkery, senesniai, buvo šeši partizanai; visur aplink rusai badė žemę metaliniais virvais, bet jų nerado, o šitie, kurie buvo persikėlę į naująjį bunkerį, pavakariop, manydami, kad rusai praėjo, išlindo iš bunkerio, bet užėjo dar kita rusų vora ir juos nušovė. Nušovę nuo bunkerio maždaug už 20 m užkasė. Suguldyti buvo taip, kad vieno galva, kito kojos, vienas aukščiau, kitas žemiau ant pirmojo uždėtas. Ant viršaus dar užsodintos eglaitės, kad nebūtų jokios žymės. Kitą dieną ir kiek vėliau mes vaikščiojom ilgai, ieškojom keliese tų nušautųjų, bet neradom. Tik po metų, per patį bulviakasi, tokiam Povilui iš Raguvo prisapnavo sapnas. Atėję pas jį tie du partizanai ir klausia jo, ko nieks jų neatkasa, nes visai netoli bunkerio jie esą pakavoti. Tada mes vėl keliese nueinam į tą pačią vietą ir randam iš po eglių atkastą žvėrių žmogaus ranką. Pranešėm tėvui Blinkevičiui, jis ėmė mūsų prašyt, kad mes padėtume jam atkast ir perlaidot sūnų ir tą Gintarą. Atkasime dalyvavo tėvas Juozas Blinkevičius ir mes, keturi vyrai: Antanas Morkūnas, Petras Teresevičius, Vladas Strigūnas, Vaclovas Bilys.

Kai atkasėm, tvokstelėjo baisi smarvė. Du vyrai iš vieno šono, du iš kito su basliais. Kai paimam, gyslos dar laikosi, o mėsos baltos drimba. Buvo sukalta didelė dėžė, ton dėžėn sudėjom ir vežėm ratais arkliu į kapines. Tėvas Blinkevičius dar atpažino sūnaus mėlynos spalvos megztinį, kuriuo jis buvo apsirengęs. Važiuavom per mūsų kiemą, dar kieme sustojom. Tėvas dar spirito butelį davė, o kiemas ir per tą dėžę tiesiog visas dvokia. Putiliškių kapuose laukė daugiau žmonių. Turėjo karbolio, švesto vandenio. Duobė buvo jau gatavai iškasta, nuvežėm ir palaidojom.

Netoli kapų gyveno kapų sargas, kuris kitą dieną pakėlė triukšmą, kad be jo žinios atsirado naujas kapas.

Duobė buvo iškasta visai šalia tvoros, įėjus pro vartelius, dešinėje pusėje. Dabar ten Vinauskų kapas.

Vladas Strigūnas

1993 m. lapkričio 6 d.

Urašė Romas Kaunietis

Bendražygio liudijimai

Gotlandas. Rytinė pakrantė. Lietuva, regis, ranka pasiekiamas - tik 250 kilometrų Baltijos vandenių teskiria nuo išsiilgtojo Tėvynės kranto. Čia, toj Tėvynės artumoj, jau keli dešimtmečiai gyvena mūsų rezistencijos istorijos liudytojas ir saugotojas architektas Jonas Pajaujis. Architektas, nors lygiai taip pat galėjo būti ir istorikas, ir rašytojas, ir filosofas, ir diplomatas. Lemtis nepagailėjo jam šitų išskirtinių gabumų, bet nepagailėjo ir tremtinio dalios. Sunku suprasti viena - kaip žmogus ištvėrė, šitiek metų žiūrėdamas Lietuvos pusėn ir negalėdamas jos pasiekti: Tėvynės krantas fiziškai priartėjo 1991-aisiais, po ilgy 47-erių metų gyvenimo svetimoje Švedijos žemėje. Tai pradėdi bent kiek pajauti, jei ne protu, tai širdimi, tik pats atkeliavęs Gotlandan, svetingon Jono Pajaujo sodybon ir savo akimis išvydęs neįprastą reginį - lietuvišką gyvenimą Švedijos saloje.

Į paprastą Jono Pajaujo namelį prie Lau jlankos, Alskogo parapijoj, šiųmetinę vasarą mane atvedė rengiamos atsiminimų knygos apie jo bendražygi Julijoną Būtėną keliai.

„Privalėjau ir aš anuomet grįžti į Lietuvos miškus, būčiau kartu su partizanais po velėna gulėjęs“ - nostalgikai karčiai pradeda Jonas mūsų nelengvą keturių dienų pašnekėsį - grįžimą į rezistencijos laikus. Bandau tikinti, jog kažkam būtinai reikėjo išlikti liudytoju dabarčiai - ateičiai, liudytoju ne vien atminties žodžiu, bet ir išsaugotais dokumentais. Tik kažin ar verta tikinti - juk įsipareigojimai bendražygiui Juozui Lukšai, tuo pačiu ir visai rezistencijai tapo neužgyjančia žaizda.

Pfullingenas, 1948 m. liepa.

Jonas Pajaujis pirmoje eilėje pirmas iš dešinės, Juozas Lukša, pritūpęs viduryje, Julijonas Būtėnas antroje eilėje trečias iš dešinės.

Dar 1949 m. Juozas Lukša suteikia tuo metu Švedijoje gyvenančiam Jonui Pajaujui rezistencinius įpareigojimus: „Remdamasis įgaliojimais Nr. 1002 iš 1947 metų gruodžio mėn. 14 dienos, išduotais vyr. Lietuvos rezistencinio - politinio organo krašte - BDPS Prezidiumo Pirmininko, pavedu p. Janoniui (Jonui Pajaujui - V.K.) atstovauti Lietuvos rezistencijai“ (Skrajūnas, Įgaliojimas Nr.6, Vakarų Europa, 1949.6.30). Šitos pareigos priimamos ir kaip konkretus apsisprendimas pačiam vykti į kovojantį kraštą.

„O dabar, kai Liūto Mockūno knygoje „Pavargęs herojus“ suradau faktą, jog buvo gautas Skrajūno pranešimas dėl sustiprinimo atsistatymo iš Vakarų, tai man kyla įtarimas

- juk tai galėjo būti Skrajūno pranešimas, kad mane šaukiąs kraštan, ir Juozas Brazaitis su Stasiu Bačkiumi turėjo tą pranešimą gauti - jie žinojo apie mano apsisprendimą tokiam žygiui, kodėl nei vienas, nei kitas man jo neperdavė?.. Ir vėliau man apie tai niekada nėra užsiminę. Keista, o pulkininkas Blažys vieną dieną vargino mane, mėgindamas įrodinėti tokio žygio beprasmiškumą, vadinasi, jis žinojo... Taigi man buvo duotas toks pat, kaip ir Julijonui, apsisprendimas, tik tiek, kad manęs nepašaukė...“ Neįgyvendinto apsisprendimo ilgesys ir supratimas, jog tuo metu kraštui gyvybiškai trūko intelektualinių jėgų, stipresni už liudytojo išlikimo būtinybę. Susimąstai: o gal šitie žmonės norėjo išsaugoti... liudytoją.

Nors tiesioginis pašaukimas vykti į kraštą nepasiekė Jono, bet jisai, pasukęs rezistento keliu pirmosios sovietų okupacijos metais - buvo ateitininkas, perėjęs pogrindininku nacių okupaciją, kalbėjęs Štuthofe, negalėjo išsižadėti priimtoms pareigoms Tėvynei ir po karo, gyvendamas Švedijoje, kur taip arti okupuotoji Lietuva. Gal todėl pirmasis bandymas pasiekti Lietuvos miškus įvyko dar Juozui Lukšai tebesant Vakaruose - iš pietų Švedijos vokiečiai turėjo laivu perkelti antrąją pasiryžėlių grupę: Joną Pajaujį, Gintautą Būgą ir Kazimierą Pypį į Vakarų Vokietiją. Deja, žadėto laivo nei viena, nei kita kartą nesulaukė. Bet apsisprendimas grįžti tebegaliojo. 1949 m. gruodį buvo susitarta su Juozu Lukša pačiam pasirinkti palydovus ir laukti pašaukimo. Palydovai buvo pasirinkti ir buvo laukiama, bet lemtis šįkart skyrė liudytojo dalį.

Po žemiškosios egzistencijos prasmės apmąstymų Jono minties vingis suka į nacių okupacijos metus, į jo ir Julijono Būtėno pažinties pradžią. „Julijonui pirmą kartą ranką paspaudžiau 1944 metų kovo pirmosios dienos rytą Vietinės Rinktinės štabo pricangyje. Gavęs įsakymą iš LF'o organizacinio skyriaus viršininko Povilo Šilo, kartu su dar ketvertu jaunuolių: Julijonu Būtėnu, Juozu Prapuoleniu, Juozu Vaičiūčiu ir Antanu Repšiu tą dieną prisistačiau pulkininkui Jankauskui pirmojo generalinio tarėjo įstaigoje, Mickevičiaus gatvėje, kur buvo įsikūręs štabas. Pulkininkas nuvedė mus į kitą kambarį ir pristatė skyrių viršininkams, pasidalijusiems mus. Kiek supratau, tos „dalybos“ buvo iš anksto sutartos. Tapova Vietinės Rinktinės štabo bendradarbiais. Tik dirbova ne tame pačiame skyriuje: Julijonas - II-me (žvalgybos, spaudos), o aš - III-me (mobilizacijos)“. Tokiomis aplinkybėmis įvyko pirmasis judviejų susitikimas. Lig tol pažintis buvo lygmenyje - iš tolo: matydavo Julijoną ateitininkų sąjungos renginiuose, žinojo esant jį autorių tarptautinės politikos apžvalgų, spausdinamų „XX amžiuje“, žinojo ir apie jo prazūvimą iš Kauno sovietams Lietuvą okupavus.

Darbas skirtinguose skyriuose neleido jų pažinčiai giliau išsiplėsti. Bet rezistento atmintyje išlikę svarbūs liudijimai, išryškinantys Julijono Būtėno reikalingumą tuo metu Lietuvoje, patikslinantys jo sugrįžimo iš Berlyno laiką: „Julijonas, mano manymu, kai buvo pradėta organizuoti Vietinė Rinktinė, tebegyveno Berlyne; jį iš ten atšaukė kaip būtiną karininką Rinktinė. Apie Julijoną Kaune nieko negirdėjau iki jį sutikau štabe. Aš žinojau, kad jis 1942 m. pavasarį išvyko Berlynan kaip dienraščio „Į laisvę“ korespondentas, o iš Berlyno ne taip lengva tuomet buvo

Gita Rachmančiukienė

PASVALIO KRAŠTO GEOLOGINĖ APŽVALGA

Pasvalys - tai ne tik lygumų, derlingų dirvožemių ir alaus kraštas. Tai vienas iš nedaugelio Lietuvos rajonų, turinčių tokią įdomią ir savitą geologinę sandarą.

Prieš tūkstančius metų iš atmosferos kritulių susidarę ledynai slinko iš Skandinavijos, Suomijos ir Karelijos sričių į Lietuvos teritoriją per visus šiaurinius rajonus, taigi ir per Pasvalio rajoną. Jie ir suformavo dabartinį savitą Pasvalio rajono paviršiaus reljefą. Slinkdami kelių šimtų metrų ar net kilometro storumo ledynai ne tik vilko akmenis, bet ir gremžė žemės paviršiaus uolienas, o paskutinis ledynas, atslinkęs į Lietuvos teritoriją, suformavo apie 100 km ilgio (nuo Mūšos aukštupio Joniškių rajone beveik iki Apaščios žiočių Biržų rajone ir iki kelių kilometrų pločio) kalvagūbrį, vicinintelį tokį Lietuvoje. Ryškia kalvos formą jis turi tik vidurinėje gūbrio dalyje ties Linkuva (dėl to vadinamas Linkuvos gūbriu), o kitose dalyse jis pamažu žemėja ir vos bematomas reljefe. Bet ir toks būdamas, jis visą Pasvalio rajoną padalijo į dvi upėmis ir upeliais išvogtas lygumas: šiaurinę - Žiemgalos ir pietinę - Mūšos Nemunėlio lygumą. Nors šios lygumos yra tik kelių dešimčių metrų aukščiau jūros lygio esančioje žemumoje, tačiau jos nėra monotoniškos, o atvirkščiai - savitai reljefiškos, vaizdingos ir gražios.

Ištirpęs ledynas paliko Pasvalio rajone daugiausia iki 15 m storio moreninio priemolio, molio ir smėlio sluoksnį, kuris uždengė devono sistemos gipsą, dolomitą, domeritą ir kitas uolienas. Bet yra ir tokių vietų, kuriose kvartero nuogulų nėra, ir paviršiuje matyti devono uolienos. Antai Mūšos krante, prie Stipinų kaimo, yra geologinis gamtos paminklas - įspūdingas ir mokslui vertingas Skalių kalnas, sudarytas iš devono sistemos dolomito. Šiauriau Pasvalio, ties Pervalkais, Mūšos krantuose galima pamatyti dolomito, gipso ir kitų devono periodo uolienų atodangų.

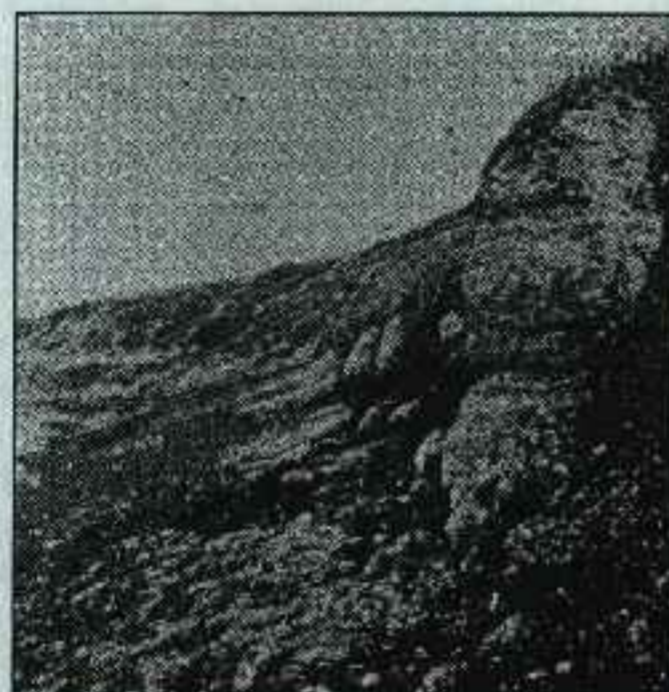

Dolomito atodanga dešiniajame Mūšos upės krante - Skalių kalnas.

Pasvalyje, Žalsvojo šaltinio šonuose, taip pat kyšo senųjų uolienų plokštės. Pasvaliečiai į šias uolienas jau nekreipia dėmesio, nes jos jiems įprastos kaip ir bet kurie pakelės akmenys. Bet kas domisi savo krašto negyvąja gamta, tas ir šiame lygumų krašte mato daug naujo, paslaptingo, įdomaus.

Žalsvasis šaltinis Pasvalyje.

Gipso atodangos Mūšos upės krante, Pervalkų kaime, 1928 m.

Žymus Lietuvos geologas, akademikas Juozas Dalinkevičius (1893-1980) dar prieš Antrąjį pasaulinį karą vien tik Įstro krantuose, tarp Talačkonių ir Pumpėnų, rado daugiau kaip 30 devono sistemos uolienų atodangų arba iš upės išverstų (gilinant vagą) senųjų uolienų sancaupų. Tose atodangose rado daugiau kaip prieš 300 mln. metų gyvenusių šarvuotų žuvų dantukų, pečiakojų bei moliuskų geldelių atspaudų, taip pat domerito, molio, gipso, iš kurių sukauptė daug žinių ne tik apie Pasvalio, bet ir visos Šiaurės Lietuvos geologinę sandarą.

J. Dalinkevičius vienoje gamtos mokslų konferencijoje, vykusioje 1928 m. liepos mėnesį Kaune, savo pranešime pateikė gana įdomias išvadas iš savo ekspedicijos po Šiaurės Lietuvą. Apie Pasvalio rajono įdomesnes geologo akiai vietas jis rašo: „Tolimesnis mano kelias ėjo per vietas, neaplankytas 1924 m. geologinės ekspedicijos. Jos pasirodė gan įdomios dėl naujų reiškinių, būtent gausingų šaltinių, kurie palei Mūšos upę čia pasirodo pirmą sykį. Pavyzdžiui, teko pastebėti daugelį šaltinių, žmonių vadinamų „verdeniais“, prie Migonių kaimo tiek upės vagoje, tiek ir atviruose laukuose.

Sieringumas kai kurių šaltinių yra neabejotinas. Ties kapinytais, kiek žemiau Šimonių malūno, bent keliose vietose pasirodo kartu su verdensiais pagrindiniai melsvieji šlynai. Pasvaly, Lėvens krante, sutinkame gipso sluoksnį, jau stambių atodangų pavidalu. Čia smulkūs gipso klodai sluoksniojasi su dar plonesniais melsvų mergelių ir šviesių skalynų tarp sluoksniais. Kaip teko pastebėti, Pasvalio gipsų atodangos, kaip ir atodangos palei Mūšą ties Pervalkų kaimu, yra analogiškos. Nuo Tatulos upės žiočių Mūšos krantai yra ramūs ir apaugę, nesudarą jokių žymesnių atodangų, ir tik retkarčiais čia pasirodo paprasti šaltiniai ir melsvi šlynai, kaip, pavyzdžiui, ties Geltonpamūšiu, Saločių miesteliu”.

J. Dalinkevičius, tyrinėdamas Įstro, Lėvens, Mūšos, Tatulos ir kitų upių pakrantes, nustatė viršutinio devono uolienų, o taip pat ir jūrų nuosėdų, iš kurių vėliau susidarė šios uolienos, santykinį amžių, t.y. jų sluoksninimosi tvarką. 1939 m. mokslininkas šiuos uolienų tam tikrus sluoksnius pavadino upių arba vietovių vardais. Dabar, kur berastume Lietuvos žemės gelmėse šiuos sluoksnius, dar kitaip vadinamus svitomis arba horizontais, visur jie vadinami vienodai taip, kaip juos J. Dalinkevičius pavadino: tatulos, įstro, pamūšio, stipinų ir t.t. Jeigu po daugelio metų išnyktų, pavyzdžiui, Pasvalio miestas ar Stipinų kaimas, išdžiūtų ar pradingtų Įstro ar Tatulos upės, jų vardai išliktų ne tik istorijoje, bet ir geologijoje.

Be J. Dalinkevičiaus, apie Pasvalio rajono geologiją, ypač gipso klodus, sulfatinį vandenį ir karstines įgriuvas, t.y. smegduobes, 1931 ir 1936 metais rašė ir M. Kaveckis. Jo nuomone, mineraliniame vandenyje esąs sieros vandenilis susidarė iš gipso bei dolomito kloduose esančių bitumų.

O ko yra Pasvalio rajone? Kokios uolienos ir naudingos iškasenos slūgso žemės gelmėse?

Molinga Žadeikių žemės dirva.

Pasvalio krašte žmonės seniai kasė molį ir gamino plytas, čerpes, drenažo vamzdelius. Pagrindiniai molynai yra piečiau Linkuvos kalvagūbrio. Juose molio sluoksnio storis kinta nuo 0,5 m iki 5,5 m, o kitose vietose jo yra mažiau, ir tik molingos dirvos primena apie kažkada buvusį priešledyninį ežerą ir jo dugno nuosėdas. Daug pasako ir vietovardžiai - Molynė (taip pavadinti Pumpėnų ir Kiemėnų apylinkių kaimai), Moliūnai.

Rajone molio yra daug, bet labai trūksta žvyro, smėlio. Ilgą laiką Pumpėnuose ir Sereikonyse kasė dolomitinius

riedulius. Iš šių akmenų degė kalkės. Dolomitas tiko ir kaip statybinis akmuo. Deja, rimtos dolomito laužyklos mūsų rajone neatsirado, todėl ši naudinga iškasena iki šių dienų atsivežama iš kaimyninių Pakruojo, Joniškių rajonų.

Panašiai atsitiko ir su gipsu. Rodos, Pasvalio rajone gipso neturėtų trūkti. Tik kur pradėti jį kasti? Ar ten, kur jis matomas visiškai paviršiuje? Ar ieškoti plotelio, kuriame negiliai slūgsotų vientisas, be požeminių ertmių ir smegduobių, gipso klodas? Taigi reikia rasti tokį gipso telkinį, kur galima būtų kasti tam tikromis mašinomis, t.y. pjaustyti į blokus ir gabenti į gamyklą. Kažkada buvo paskelbta, kad toks telkinys yra Rinkūnuose, kur po 9 m storio danga yra apie 5 mln. kub. metrų gipso ir tik 9% yra paveikta tirpimo ir susidariusios smegduobės. Bet vėliau Lietuvos geologai patikrino šį telkinį ir pamatė, kad per jį teka Pyvesa. Taigi atmetus upę ir jos apsaugines zonas, iš telkinio mažai kas beliko, o eksploatuoti smegduobių sudarkytą klodą praktiškai neverta, nes šalinti įgriuvusias žemes, atrinkinėti gipso gabalus, nuolat siurbti požeminius urvais plūstantį vandenį gali būti brangiau negu vertas iškastas gipsas. Pas mus eksploatuoti gipsą galima bus tik tuo atveju, jeigu bus tiksliai žinoma, kiek ir kokio gipso reikia, kokiomis priemonėmis bus kasama ir kiek iš to darbo bus pelno. Galbūt tada bus galima įvertinti ir kitose vietose arti paviršiaus slūgsančio gipso plotelius. Tik negalima pamiršti, jog visi Pasvalio gipso klodai įeina į įstro - tatulos vandeninąjį horizontą, iš kurio siurbiamas vanduo įvairiems reikalams.

Nuosėdinės dangos uolienos slūgso ant daug senesnių ir visiškai kitokios kilmės ir sudėties granitinių uolienų. Nemažai žinių apie granitinio sluoksnio uolienas galima surinkti, tyrinėjant Pasvalio rajono laukų riedulius. Šie rieduliai yra ledyno atvilkti į Lietuvą, taigi ir į mūsų rajoną, iš suardyto granitinio sluoksnio masyvo (Baltijos skydo), kurio uolienos matomos žemės paviršiuje šiaurės Švedijoje, Baltijos jūros šiaurinėse salose, Pietų Suomijoje, Karelijoje. Jeigu tokių uolienų yra ten, tai jų gali būti ir Pasvalio rajone.

Rodoma, kad geologai jau gerai pažįsta Pasvalio rajoną. Bet tai, ką žinome, dar nepakankamai pilnas mūsų rajono žemėlapių vaizdas. Ateityje reikėtų dar detaliau iširti šitą unikalų ir savitą Šiaurės Lietuvos rajoną.

Grėžiant naujus grėžinius, atliekant uolienų pavyzdžių tyrimus, galima papildyti jau turimas geologines žinias apie mūsų rajoną, o galbūt rasti netgi visai naujų, geologams nežinomų, mineralinių darinių.

Visa tai pasiekama ne per mėnesį ar netgi metus. Tam reikalingas nemažas laikotarpis ir sunkus geologų darbas. Juk Žemė savo turtus saugo labai patikimai ir atveria tik atkakliausiems.

Šaltiniai:

Vodzinckas E. Pasvalio rajonas geologo akimis. Rankraštis. 1994.02.24.

Vodzinckas E. Ko ieškojo geologai Pasvalio rajone // Darbas, 1984, bal. 3.

Dalinkevičius J. Nauji bruožai apie Lietuvos geologiją // Kosmos, 1928, liepa-rugpjūtis.

Spalis - lapkritis

Spalio 2 d. sukako 125 metai, kai Šiukštonių k. gimė kunigas, poetas Mikalojus Šeižys - Dagilėlis. Baigęs Skrebotišio pradžios mokyklą, 1886-90 m. mokėsi Kuldigos (Latvija) vokiečių gimnazijoje, Mintaujos gimnazijoje, privačiai Panevėžyje. 1893 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją, kurią baigė 1898 m. Kunigavo Laižuvoje, Vilkijoje, Balninkuose, Saudininkuose, Grūžiuose, Pandėlyje, nuo 1933 m. iki mirties 1950 m. rugpjūčio 8 d. Pakruojuje. Rašė satyras, vaizdelius proza, eilėraščius, pasakėčias, daineles, sekimus. Išleido 2 knygeles: "Dainos ir sakmės" (1903) ir "Dainos dainelės" (1909).

Spalio 14 d. - 90 metų, kai Deglėnų k. gimė kompozitorius, violančelininkas, dirigentas, pedagogas, visuomenės veikėjas Alfonsas Mikulskis. Nuo 1925 m. bendradarbiavo spaudoje. 1926-30 m. mokėsi Klaipėdos muzikos mokykloje. Nuo 1926 m. užrašinėjo liaudies dainas, rinko muzikos instrumentus. 1930-32 m. Valstybės radiofono ir Valstybės operos orkestrų artistas. 1930 m. įkūrė radiofono vyrų okteta, 1931 m. vyrų chorą "Nemunas". Nuo 1934 m. Klaipėdos krašto šaulių vyrų choro dirigentas. 1933 ir 1938 m. M. Lietuvos regioninių dainų švenčių rengėjas ir dirigentas. 1937 m. baigė Kauno konservatoriją, 1938 m. dėstė Klaipėdos muzikos mokykloje. 1938-43 m. Pedagoginio instituto lektorius, studentų choro dirigentas. 1939 m. įkūrė Panevėžio, 1940 m. Vilniaus šaulių vyrų chorą, pastarąjį 1940 m. sujungė su O. Mikulskienės vadovaujamu kanklininkų orkestru, tautinių šokių grupe ir sudarė Čiurlionio ansamblių, kuriam vadovavo iki mirties. 1941 m. Vilniaus filharmonijos liaudies ansamblio dirigentas. 1942 m. filharmonijos ir Vilniaus operos choro meno vadovas, 1942-43 m. filharmonijos mažojo simf. orkestro dirigentas. 1943 m. vokiečių persekiojamas pasitraukė į Panevėžį, kur subūrė vyrų chorą "Aukuras". 1944 m. pasitraukė į Vakarų. Nuo 1949 m. gyveno Klivlende (JAV). 1956, 1961 JAV ir Kanados liet. dainų šventės dirigentas, 1983 m. garbės dirigentas. Vienas JAV lietuvių bendruomenės steigėjų. Sukūrė kūrinių simfoniniam orkestrui, kanklėms, tautines mišias, daug muzikos tautinių muzikos instrumentų orkestrui, religinių giesmių, dainų, įrašė plokštelę "Mes padainuosim" (1960). Apdovanotas LDK Gedimino III laipsnio ordinu, Šaulių Žvaigždės ordinu, skautų Lelijos ordinu, Mindaugo medaliu. Mirė 1983 m. spalio 14 d. Klivlende. 1994 m. perlaidotas Vilniuje.

Spalio 17 d. - 60 metų, kai Kaune mirė gydytojas oftalmologas Petras Avizonis. Gimė 1875 m. balandžio 17 d. Pasvalyje. Baigęs Mintaujos gimnaziją 1894 m., 1895-97 m. studijavo Sankt Peterburgo universitete, 1898-1900 m. Tartu universitete medicinos fak. Baigęs universitetą, nuo 1900 m. dirbo gydytoju Ariogaloje, Žagarėje, Šiauliuose, Kaune. 1914 m. apgynė daktaro disertaciją. Nuo 1922 m. dirbo Kauno universitete (akių ligų katedros vedėjas, medicinos fakulteto dekanas, profesorius (1922), prorektorius, rektorius). Suorganizavo akių ligų kliniką Kaune. Jo knyga "Akių ligų vadovas" (1940) prilygsta geriausiems pasaulio oftalmologijos vadovėliams. Parašė "Lietuvišką gramatikėlę" (1898), mokslinių ir mokslo populiarinimo brošiūrų ir straipsnių. Buvo Vokietijos ir Prancūzijos oftalmologų mokslo draugijų, Tartu estų gydytojų draugijos narys, Latvijos universiteto garbės daktaras.

Spalio 18 d. - 140 metų, kai Tetirvinių kaime gimė knygnešys Kazys Gumbelvičius. Devyniolikos metų apsigyveno Pasvalyje, susipažino su J. Bieliniu. Buvo raišas, pats į Prūsiją eiti negalėjo, todėl uoliai platinė Bielinio atvežtas knygas. Pats atsiveždavo knygas iš platinėtojų Tauragėje, Rasciniuose, Joniškyje ir kitur. Parsivežtas knygas slėpdavo namuose atidaromoje durų staktoje arba pas dėdę jaujoje. Po 1894 m. jo namuose dažnai būdavo kratos, bet jų metu

žandarai beveik nieko nerasdavo. Po kratų tekdavo ir kalėjime pasėdėti. Mirė 1941 m. liepos 9 d. Pasvalyje.

Spalio 25 d. - 40 metų, kai Pušalote mirė kunigas Jonas Ulickas. Gimė 1867 m. Kunigu išventintas 1893 m. Klebonavo Debeikiuose, 1920-59 m. Pušalote. Aukomis rėmė "Tėvynės sargą", jame bendradarbiavo. Rašė į "Apžvalgą", "Nedėldienio skaitymus", "Mūsų senovę" ir kt.

Spalio 29 d. - 55 metai, kai Palsytkio kaime gimė matematikas dr. Antanas Apynis. 1962 m. baigė Vaškų vidurinę mokyklą, 1970 m. Vilniaus universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą. 1974 m. apdovanojimo disertaciją, nuo 1974 m. dirba Vilniaus universitete, docentas (1983 m.), prodekanas. Aktyviai dalyvauja Vilniaus pasvaliečių bendrijos veikloje, apdovanotas Gedimino ordino 2-ojo laipsnio medaliu. Yra studentams parašęs mokomųjų, metodinių knygelių.

Lapkričio 8 d. - 85 metai, kai Dumbliūnėlių kaime gimė Žuvinto rezervato prižiūrėtojas, gamtininkas ornitologas Teofilis Zubavičius. Mokėsi Daujėnų pradžios mokykloje, nuo 1937 m. dirbo Žuvinto rezervate, 1979 m. išėjęs į pensiją, čia gyveno. Nuo 1987 m. gyveno Panevėžyje, kur ir mirė 1993 m. lapkričio 12 d.

Lapkričio 15 d. sukanka 90 metų, kai Galinių kaime gimė agronomas dr. Antanas Vyčas. 1935 m. baigė žemės ūkio akademiją. 1939 m. stažavo Belgijoje. 1940-57 m. dirbo administracinį darbą bandymų stotyse. 1957-59 m. dėstė ž.ū. akademijoje. Nuo 1959 m. dirbo Upytės bandymų stotyje, 1961-1970 m. jos direktorius. Mirė 1971 m. balandžio 3 d. Panevėžyje.

Lapkričio 17 d. - 80 metų, kai Pervalkų kaime gimė rezistencijos poetas, prozininkas, dramaturgas, literatūros kritikas Bronius Krivickas. 1938 m. baigęs Biržų gimnaziją, mokėsi Vytauto Didžiojo universitete Kaune. Lietuvai atgavus Vilnių, ten persikėlė tęsti mokslų. Studijuodamas rašė literatūrinius straipsnius, recenzijas. Uždaris universitetą 1943 m., gavo diplomą. Mokytojavo Biržuose, 1945 m. pasitraukė pas partizanus. Partizanaudamas įvairiais slapyvardžiais pagrindinėje spaudoje spausdino savo eilėraščius. Žuvo 1952 m. rugsėjo 21 d. Raguvos miške. Palaidotas Putiliškių (Panevėžio r.) kapinėse

Lapkričio 22 d. - 70 metų, kai Pasvalyje gimė zootechnikas Antanas Vaišvila. 1958 m. baigė Veterinarijos akademiją. 1951-64 m. dirbo Staniūnų paukštininkystės t.ū., 1961-64 m. direktorius. 1966-85 m. ž.ū. ministerijos, 1986-90 m. agropromoninio komiteto paukštininkystės valdybos viršininkas, 1991-93 m. paukštininkystės asociacijos prezidentas.

Lapkričio 26 d. - 105 metai, kai Vilkiškių kaime gimė generolas Kazys Navakas. 1912 m. baigė Panevėžio realinę mokyklą. Techniką studijavo Petrapilio ir Tomsko institute. Mobilizuotas į Vladimiro karo mokyklą. 1917 m. buvo pirmame atskirame Sibiro lietuvių batalione. Drauge su kitais karininkais paruošė kariškų terminų lietuvių kalba. Į Lietuvą grįžo 1918 m. 1919 m. įstojo į Lietuvos kariuomenę, dalyvavo Lietuvos nepriklausomybės kovose. 1921-23 m. Kario mokyklos instruktorius. 1925 m. Prahoje baigė Kariuomenės intendantūros akad. 1934-40 m. kariuomenės intendantas. 1937 m. pakeltas brigados generolu. Mirė Pomeranijoje 1945 m. kovo mėn.

Lapkričio 30 d. - 70 metų, kai Vaškuose gimė inžinierius hidrotechnikas, dr. Povilas Balzarevičius. 1953 m. baigė ž.ū. akademiją. 1956-59 m. Kėdainių melioracijos mašinų stoties direktorius. Nuo 1959 m. Hidromechanikos ir melioracijos instituto direktorius, vyr. mokslinis bendradarbis. Nuo 1977 m. Sajunginės ž.ū. mokslų akademijos Vakarų skyriaus melioracijos ir vandens ūkio sekcijos pirmininkas.

ŠLAURIETIŠKI
ATSIVĖRIMAI

Leidžia Marius Katiliškio
viešoji biblioteka

Adresas
Vytauto Didžiojo a. 6/1,
5250 Pasvalys

Tel.: 51319, 51352

Spausdino
UAB "Nevėžlo spaustuvė"
Kranto g. 36, Panevėžys.
Apimtis - A3. Užsak. Nr. 808
S.L. ISSN 1392 6810
Tiražas 500